

**Op doel schieten,
niet op mensen**

missio helpt ex-kindsoldaten

Missio helpt ex-kindsoldaten!

Tot de melktanden toe bewapend

300.000 jongens en meisjes zijn wereldwijd bij oorlogshandelingen als kindsoldaat betrokken. Het gebruik van lichte wapens is vandaag de dag 'kinderspel'. Achtjarigen worden al in staat geacht deze moordwapens te hanteren. Vele van deze kinderen werden onder dwang gerecruteerd. Ze werden uit hun dorpen ontvoerd, tot moordmachine

gedrild en tot onvoorstelbare gruwelijkheden gedwongen. Kinderen zijn gemakkelijk te manipuleren. Ze volgen hun leiders onvoorwaardelijk. Zo zijn ze slachtoffer en dader tegelijk.

Hoe kan het dat er kindsoldaten zijn

Kindsoldaten zijn slachtoffers van een meedogenloze wapenhandel en van volwassenen die kinderen aanzetten te doden. Vaak is het

ook de armoede, propaganda of de moord op hun ouders die hen in de handen van bewapende groepen drijven. Kinderen zijn de goedkoopste strijdkrachten. Ze eten minder als volwassenen en kunnen zonder soldij de oorlog ingestuurd worden. Zo bestaat vaak meer dan de helft van het rebellenleger uit kinderen en jongeren. Maar niet alleen onder de rebellen, maar ook in regeringstroepen van meer dan 30 landen ter wereld vechten kinderen.

Ingelijfd in de troepen, (bijna) geen weg terug

Kinderen kunnen gemakkelijk geïndoctrineerd worden om onvoorwaardelijk te gehoorzamen en alle bevelen uit te voeren. Ze zijn goed te manipuleren, omdat ze nog niet over een afgewogen waarden- en normenpatroon beschikken. Op zoek naar voorbeeldfiguren willen ze bij volwassenen in het gevecht komen. Onder hoge druk zijn zij minder bestand tegen

de spanning, ze gelden als “schietgraag”.

Het eigen geweer en de band met de bewapende groep geven een gevoel van zekerheid en macht. Maar de prijs voor dat beetje zekerheid is hoog. De meerderheid van de ex-kindsoldaten verklaarde zelf mensen gedood te hebben. Velen van hen gebruikten drugs, meisjes leden aan geslachtsziekten. Het psychisch lijden laat zich nauwelijks bevroeden.

Kindsoldaten in Noord-Oeganda

Het conflict in kort bestek

- In de jaren zeventig en tachtig is er wanbeheer van de dictatoriale regimes van Idi Amin, Milton Obote en Tito Okello. De soldaten die berucht zijn om hun wreedheden zijn afkomstig van de Acholi uit het noorden.
- Als Museveni in 1986 het bewind overneemt vluchten die soldaten naar het noorden.
- In het noorden ontstaan verzetsbewegingen, waaronder de Heilige Geest Mobiele Krachten van Alice Auma. Zij verkondigde dat de geest van de Italiaanse soldaat Lakwena, die in de 1^e Wereldoorlog bij de Nijl was gestorven, bezit van haar had genomen. Deze zou haar opgedragen hebben het gevecht aan te gaan tegen tovenarij en voor het naleven van de Tien Geboden.
- In 1987 sluiten de verzetsbewegingen vrede met Museveni's troepen. Alice Auma vlucht naar Kenia. Haar neef Joseph Kony neemt het pantheon van geesten van haar over in zijn LRA, Lords Resistance Army.
- In 1994 mislukken vredesbesprekingen. Gruwelikheden van afgehakte lippen, oren en armen. De overheid besluit de bevolking op het platteland te verplaatsen naar 'beschermde dorpen', nu IDP-kampen genoemd (kampen voor 'binnenlandse ontheemden').
- Na 11 september 2001 komt ook Kony's LRA op de Amerikaanse lijst van terroristenorganisaties. Museveni besluit tot Operatie IJzeren Vuist om Kony tot in Zuid-Soedan te achtervolgen en op te rollen. Kony trekt zich terug in Noord-Oeganda wat opnieuw leidt tot een grote vluchtelingenstroom naar de IDP-kampen.
- In 2004 beginnen vredesbesprekingen onder leiding van Betty Bigombe (voormalig Oegandees minister, nu werkzaam bij de Wereldbank). Ze wordt gesteund door diplomatieke missies van Nederland, Noorwegen en Groot-Brittannië.
- Museveni vraagt aan het Internationale Gerechtshof in Den Haag om Kony aan te klagen voor zijn misdaden. In maart 2005 bezoeken religieuze leiders uit Noord-Oeganda het Gerechtshof. Ze dringen erop aan de aanklachten voorlopig niet uit te vaardigen uit vrees voor verdere escalatie van het conflict.

De jongen in de mangoboom

Joe Okot is zo snel als een gazelle. In een één-op-één duel hebben zijn tegenstanders nauwelijks een kans. “Schiet, schiet!!!”, vuren zijn vrienden hem aan. Joe stormt naar voren en knalt het leer in het doel. Iedereen juicht. “Schiet, schiet”, schreef de rebellenleider. “Dood hen”, klonk het bevel. De 15-jarige had geen keus. “Wie niet doodde, werd gedood”, vertelt hij nu twee jaar later.

Meer dan 25.000 kinderen werden tijdens de al 18 jaar durende burgeroorlog in het noorden van Oeganda,

ontvoerd. Het is voor het Verzetsleger van de Heer niet moeilijk om ontvoerde jongens als Joe in het gareel te krijgen. Een mensenleven is voor de rebellen even waardeloos als een lastige muskiet. Dat Joe nu als doelpuntenmaker kan juichen en lachen heeft hij te danken aan Geoffry Lakwonyero. Hij is medewerker van het hulpprogramma voor de “rehabilitatie en sociale integratie van getraumatiseerde kinderen en kindsoldaten”. Met financiële ondersteuning van Missio worden vrijwilligers als

Geoffry voor deze moeilijke taak opgeleid. Geoffry had van dorpsgenoten gehoord, dat het een kindsoldaat gelukt was om te vluchten. Hij ging naar hem op zoek en vond na enkele dagen de jonge Joe in een volledig verwarde toestand. “Kan ik je helpen”, vroeg Geoffry hem. De knul zweeg. Uit angst was hij in een mangoboom geklommen om niet ontdekt te worden. Bij elk verdacht geluid klopte zijn hart in zijn keel: “Als ze me vinden, breng ik het er niet levend vanaf.” Een jaar na die eerste ontmoeting met Geoffry Lakwonyero is Joe op weg om weer een normaal leven te voeren. Hij buffelt hard op zijn schoolwerk en voelt zich op zijn gemak in het gezin van zijn broer. In de mangoboom zul je hem niet meer vinden. Maar na schooltijd spurt hij wel naar het knollenveldje naast het gemeenschapscentrum. “Schiet, schiet op doel!”. Dan vergeet Joe alles wat er ooit gebeurd is.

Verlos ons van het kwade

De vlammen verteren hun kleren. Jongens en meisjes breken met hun verleden als kindsoldaat. Via de radio praten ze hun kameraadjes in de jungle moed in om uit het rebellenleger weg te vluchten.

In het Rachele Rehabilitatiecentrum wonen op dit moment 200 kinderen. Ze zijn in de afgelopen weken uit het rebellenleger gevlucht. Hier kunnen ze hooguit twee maanden blijven. Een korte tijd om de vele lichamelijke, maar vooral ook psychische pijn te verwerken, die ze tijdens hun gedwongen verblijf bij de rebellen geleden hebben.

Het rehabilitatiecentrum is vernoemd naar de Italiaanse zuster Rachele Fassera die jarenlang in Lira district als onderdirecteur werkzaam was in het Heilige Maria meisjesinternaat in het plaatsje Aboke. Op 10 oktober 1996 vielen de LRA-rebellen dit internaat aan en namen 139 kinderen mee. De ontvoering

was toentertijd wereldnieuws omdat de Italiaanse Combonizuster Fassera er twee dagen later, na een lange voettocht in het spoor van de rebellen, in slaagde 109 kinderen vrij te praten. Van de dertig Aboke kinderen zijn er nog drie in de bush en zijn er vier overleden.

De ex-kindsoldaten krijgen er allerlei vormen van therapie: tekenen, voetballen, groepstherapie en individuele gesprekken. De kamers van de sociaal werkers hangen vol met tekeningen, waarop handgranaten exploderen, rebellen een dorp overvallen en legerhelicopters beschietingen uitvoeren.

Een dichte rook stijgt op. De meest recente groep van gevluchte jongens en meisjes verbranden de kleren, die ze droegen toen ze de bossen uit kwamen. Een zichtbare breuk met het verleden, een daad van bevrijding en deel van de therapie.

Nachtelijke exodus van kinderen

Negentig procent van de Acholi-kinderen leven in kampen, door de overheid 'beschermde dorpen' genoemd.

De rebellen vallen aan, de soldaten blijven op een afstand terwijl de rebellen doen waar ze voor gekomen zijn. Na hun plunderende rooftocht, waarbij ze ook vaak mensen intimideren met stokslagen en soms met het doden van

een aantal mensen, sommeren ze een groep jeugdigen (10, 11, 12 jarigen vooral) om het geplunderde voedsel mee de bush in te dragen. Soms worden een aantal van hen vrijgelaten en anderen voorgoed ingelijfd in het rebellenleger. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de mensen in de kampen geen enkel vertrouwen hebben

in de soldaten van het regeringsleger. De soldaten huisvesten zich in het midden van het kamp waardoor er een buffer van vluchtelingen is tussen hen en aanvallende rebellen.

Het is om die reden dat duizenden kinderen 's avonds hun heil zoeken in de straten van Gulu, Lira en Kitgum. In eerste instantie sliepen ze op straat. Een situatie die onhoudbaar was. Dus ngo's in samenwerking met de overheid kwamen overeen om centra op te zetten waar deze kinderen heen kunnen gaan. Er zijn er momenteel een tiental in Gulu. Maar in Kitgum en andere plaatsen is dat nog niet het geval. Daar slapen kinderen nog steeds op de straat.

Deze dagelijkse volksverhuizing heeft grote gevolgen. Een onderzoek van de Vrouwen Commissie voor Vrouwelijke Vluchtelingen wijst uit dat vooral meisjes groot gevaar lopen. Ze worden lastig gevallen, mishandeld en verkracht door volwassen mannen, die langs de kant van de weg deze kinderen opwachten terwijl ze naar de stad lopen.

De kinderen moeten zelf een deken meenemen van huis, in het Lacor-nachtopvang krijgen ze slechts water.

Ellen Acot:

Mijn familie leeft nu al twee jaar in Lacor-kamp. Ik heb vier kinderen en samen met mijn man leven we in deze kleine hut (doorsnee van vier meter). We werden gedwongen naar Lacor te komen omdat in het dorp waar we leefden de veiligheidssituatie heel slecht geworden was. Toen onze burens aangevallen werden door rebellen, zijn we vertrokken.

Mijn enige hoop is terug te keren naar mijn dorp waar we verantwoordelijk zullen zijn voor ons eigen leven en waar we onze kinderen alle liefde kunnen geven die ze nodig hebben.

We moeten tot God blijven bidden dat het beter wordt en als God het wil zal hij de

In september kreeg John Baptist Odama, de aartsbisschop van Gulu, een brief van president Museveni waarin de president waarschuwde dat Kony van plan was de prelaat te vermoorden. De aartsbisschop zei echter dat hij niet zou zwichten voor bedreigingen en nam voor onderhandelingen aan te gaan met de LRA. De solidariteit van de aartsbisschop met de Acholi-kinderen is groot. In 2004 wandelde de aartsbisschop vier avonden mee met de duizenden kinderen die dagelijks een veilig heenkomen zochten in de stad. Odama droeg net als de kinderen een deken met zich mee en sliep vier nachten lang met de kinderen op de straten van Gulu.

Interne Vluchtelingenkamp Lacor

Lacor kamp bestaat drie jaar en herbergt zeveneneenhalf duizend mensen op een terrein zo groot als twee voetbalvelden. Het is een van de honderdvijfendertig kampen van interne vluchtelingen die Noord-Oeganda kent. Negentig procent van de noordelijke bevolking leeft in die kampen: officieel 1,4 miljoen mensen, maar in werkelijkheid is het aantal waarschijnlijk TWEE MILJOEN omdat veel mensen niet geregistreerd in de kampen leven.

Omdat de hutten zo dicht op elkaar staan raken de rieten daken elkaar en zodoende is het dus heel gemakkelijk dat honderden hutten binnen de kortste keren in brand vliegen. In de helft van de kampen in Noord-Oeganda is dat al gebeurd. Dat de hutten zo dicht op elkaar staan heeft te maken met het feit dat het regeringsleger dat wil. Ze willen een zo klein

mogelijk terrein beschermen dus ze proppen deze interne vluchtelingen zo dicht mogelijk op elkaar. Met alle gevaren van dien.

Een stille getuige van de chaos en ellende die in Noord-Oeganda heerst: een vrouw die jaren geleden door de LRA is gegrepen, waarna ze haar lippen hebben afgesneden. Caritas-werker Paul Rubangakene: “De LRA doet dat om duidelijk te maken dat de mensen het regeringsleger geen informatie over de LRA moeten geven.”

Lacor-kamp is verdeeld in twee delen, daar tussenin ligt het Sint Maria Seminarie van Lacor. De parochiepriester beseft dat het zijn rol was om deze mensen bij te staan. Het seminarie stelde een stuk land beschikbaar waarop de vluchtelingen hutten konden bouwen. Lacor-kamp was een feit.’

De rol van de kerk

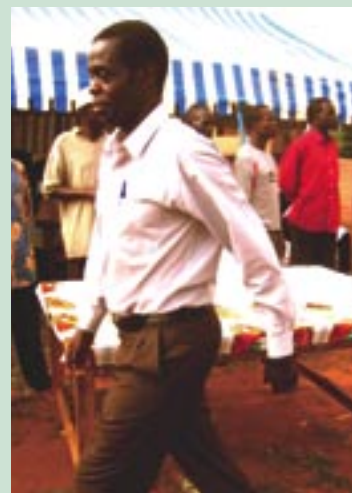
De katholieke kerk speelt een belangrijke bemiddelingsrol om vrede te brengen tussen de Oegandese overheid en de LRA. Vooral dankzij de kerk kwam er in 2000 een amnestiewet voor ex-LRA soldaten, waardoor duizenden rebellen vrijwillig de bush uit kwamen. Lange tijd was het de katholieke kerk waarin Joseph Kony nog een beetje vertrouwen had. Zijn carrière als voormalige misdienaar zal daar wel wat mee van doen hebben.

De kerk is echter ook slachtoffer. Katholieke priesters werden ontvoerd, zoals de Italiaanse missionarissen Ponziano Velluto en Alex Pizzi die in 2002 een dag in gevangenschap doorbrachten (voor Pizzi was het al de tweede keer). Ook werd de Anglicaanse emeritus-bisschop Benjamin Ojwang ontvoerd en mishandeld. Hij kwam met de schrik vrij doordat het leger hem bevrijdde. In mei 2003 volgde een aanval op het seminarie van Lacor

en werden 44 seminaristen ontvoerd waarvan er nog steeds 26 onder de wapenen van de LRA zijn. In juni 2003 kwam de klap op de vuurpijl toen Joseph Kony persoonlijk op de missieradio meedeelde aan zijn troepen 'alle katholieke missies te vernietigen, alle priesters en missionarissen te vermoorden en de nonnen bont en blauw te slaan'.

De kerk ziet het als haar missie om naast de slachtoffers te staan. Ze lijdt mee met die 90 procent van de bevolking die in 135 volgepropte vluchtelingenkampen gedwongen samenleven. Via organisaties als Caritas probeert de katholieke kerk wereldwijd hulp bij elkaar te sprokkelen.

De kerk ondersteunt verzoeningsrituelen. Tijdens de reinigingsceremonie van Sam Kolo, een voormalig LRA-man die zich vrijwillig meldde, zag Caritas-werker Paul Rubangakene een

jonge vrouw met kind en herkende haar als een van Kolo's vrouwen. Hij nam hen bij de hand, bracht hen naar de LRA-topman toe en herenigde ze. In de blijdschap van die gezichten lag de hoop voor een nieuw zaadje. Dat het misschien toch mogelijk is door liefde en dialoog te komen tot een einde van dit mensonterende conflict.

Missio shop

Materiaal voor de Wereldmissiemaand-campagne

Oeganda
dvd of video € 6,00

Kindernevendienst
en
gezinsviering;
werkbladen school
gratis

Poster Wereldmissiedag
(50X70 cm) gratis

Bidprentje Wereldmissiemaand
gratis

Spaarzakjes
Wereldmissiedag van de kinderen
gratis

Brochure Kindsoldaten
gratis

Liturgie- en preeksuggesties
gratis

KLAP
themanummer
Zuid-Afrika
€ 2,50

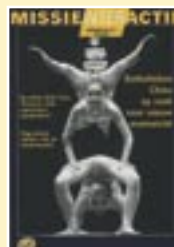
KLAP september
Los exemplaar
€ 2,50

Poster
Wereld-
missiedag
kinderen
(35x50 cm)
gratis

Postermap
€ 10,00

MissieInteractie
Het nieuwste
nummer
gratis

Poster Wereldmissiedag
(35x50 cm) gratis

Met Hart en Ziel
Multireligieus
lesmateriaal
€ 15,00

Door kindsoldaten uit kogels
vervaardigd kruisje
€ 2,50

Colofon

Op doel schieten, niet op mensen
eenmalige uitgave ter gelegenheid van
Wereldmissiemaand 2005

Teksten Jörg Nowak, Michiel van Oosterhout

Redactie Gerard Damen

Foto's Fritz Stark

Uitgave

Missio Nederland

Postbus 93140

2509 AC Den Haag

Telefoon 070-304 74 44

Fax 070-381 83 55

missio@missio.nl

www.missio.nl